

Förslag till förbättring av stadsbilden :
Västra Långgatan mellan Hållfastska-
gatan och Parkgatan

Kaupunkikuvan parantamisehdotus :
Läntinen Pitkäkatu Hållfastinkadulta
Puistokadulle

arbetsgrupp :
työryhmä :

HuK Niklas Wenman

talotuumma

SUUNNITTELUYRISTÖ ITÄMEN PITKÄKATU 69
00100 KIVESTRÄSKÄKAMPUNEN Puh. (09) 322070

Ri Hannu Heikkinen
Rkm Päivi Heikkinen

Kristinestad / Kristiinankaupunki 10.2.1995

Yleisperiaatteet:

Projektin tavoitteena on ollut etsiä keinoja kaupunginkuvan kohentamiseen . Pyrkimyksenä ei ole ollut palauttaa kaupunginkuvaa tiettyyn historialliseen vaiheeseen rekonstruoimalla kaikkiin rakennuksiin tietyn aikakauden ulkoasu. Sen sijaan on pyritty elävöittämään ja eheyttämään kaupunkikuvaa kohtuullisin ja lähivuosina toteutettavissa olevin keinoin. Työ ei pyri olemaan yksityiskohtainen suunnitelma , vaan "esimerkkiluonnos" , jolla on haluttu saada oikea "henki" katu-kuvaan.

Kristiinankaupungille ominainen korkea ja kapea "huonemainen" katutila on pyritty tavoittamaan aidoilla ja porteilla, jotka samalla "tiivistävät" tiheästi rakennetun puukaupungin katunäkymää. Aidat ja portit rauhoittavat talojen pihapiirit yksityisemmiksi.

Rehevät pihat kuuluvat olennaisesti Kristiinankaupunkiin ja puiden ja pensaiden istuttaminen pihoihin olisi erityisen tärkeää. Katulyhtyjen uusiminen ja nupukivireunusten rakentaminen ovat suuria, mutta olennaisen tärkeitä toimenpiteitä.

Käytännön korjaustyössä on muistettava huomioida museaalisen korjaamisen periaatteet , aidot materiaalit, muodot ja värit yms , sekä myös pienet detaljit joilla elävyyttä lisätään, kuten savupiippujen hatut, vanhantyylliset peltirännit, tuuliviirit, liikekilvet, helat yms.

Tyylihistoriallinen tausta:

Kyseisen kadunpätkän , kuten muunkin Kristiinankaupungin , kohdalla erottuu selvästi kolme tyylihistoriallista aikakerrostumaa :

I - Kristiinankaupungin nykyisen rakennuskannan syntyvaiheille tunnusomainen kustavilainen rakennustyyppi. Tämä on kapearunkoinen, suhteellisen korkea talotyyppi, jonka ulkoseinissä on kelta- tai punamullattu pystylaudoitus - tämän katuosuuden kohdalla nämä kustavilaistyyppiset rakennukset ajoittuvat aikaväliin 1780 - 1870.

- Ikkunat melkein neliskulmaisia 4-ruutuisia tai hivenen korkeampia 6 - ruutuisia. Ikkunakehykset ja -puitteet vihreänharmaat tai harmaanvalkoiset kauttaaltaan, vintti-ikkunat kehystämättömät. Esimerkkejä tästä talotyypistä ovat talot tonteilla : 43, 48 ja 64.

Portit olivat umpiportteja, vaaka- tai vinolaudoitettut, punamullatut tai tervalla ja kimröökillä maalatut.

II - Kristiinankaupungin kaupankäynnin ja merenkulun kukoistuskaudelle tunnusomainen juhlavampi empire-arkkitehtuuri , suunnilleen vuosilta 1830 - 80.

- Leveämpi rakennusrunko, pysty- tai höylätty ja profiloitu vaakalaudoitus, rapattuja ulkoseiniäkin ilmestyy tänä aikana. Isommat 6 -ruutuiset ikkunat ja kauniisti profiloitunut ikkunakehykset ja pilasterit. Julkisivun osien ryhmitely.

- Liete- ja öljyvärejä ruvettiin käyttämään , punaisen ja keltaisen ohella esiintyvät nyt vihreän, harmaan ja roosan sävyjä. Rapatut talot maalattiin poikkeuksetta valkoisella kalkilla. Ikkunakehyksissä ja nurkkalautoissa harmaanvalkoista ja valkoista öljymaalaa. Ikkunoiden puitteissa saattaa olla punaiset, keltaisen ja vihreän sävyjä.

Esimerkit tästä talotyypistä ovat talot tonteilla : 67, 47 ja 122/11

Portit olivat edelleen umpiportteja , mutta nyt esiintyy entistä enemmän koristeita ja esim. peilialiehteitä ja niitä alettiin rakentaa öljymaalatusta höylätystä puutavarasta.

Tyylihistoriallinen tausta , jatkuu :

III - 1800-luvun lopulle ja vuosisadan vaihteelle tunnusomainen ns "paneeli-arkkitehtuuri ". Näiden rakennusten julkisivuissa on ohuemmasta ponttilaudasta ryhmiteltyjä "nauhoja", yleisin tyyppi näkyy tämänkin kadun esimerkkitaloista : 46 ja 63 - siinä on alinna ponttilautaa pystytasossa, ikkunoiden kohdalla vaakatasossa ja katonrä ystään alapuolella taas pystysuunnassa. Tällä aikakaudella tulivat muotiin T- ja risti-ikkunat.

- Väritys vaihtelee rajusti talosta taloon, Keltaisen ja valkoisen ohella tuli vielä käyttöön esim. sininen, ruskea, beige, toffee ja vihreä yleisemmin keinotekoisten värijauheitten ilmestyttyä markkinoille. Lyhyen aikavälin aikana , n. 1890 - 1910 , taloissa saattoi olla nurkkalautoissa ja ikkuna-kehyksissä ulkoseiniä tummempi väri.

- Ilmavat ja ohuet, veräjämäiset portit ilmestyvät tällä aikakaudella, niitä alettiin rakentaa rimoista ja niitä maalattiin vaalein sävyin tai monivärisiksi.

Esitetyt muutos- ja korjausehdotukset :

- Kapeat mukulakiveykset kadun reunoille
- Katulyhtyjen vaihtaminen vanhantyyllisiksi
- Sähköjakokaappien poistaminen tai siirtäminen vähemmän häiritseviin paikkoihin
- Uusitorin muuttaminen puistoksi käytävineen ja pensas- ja puuistutuksineen
- Mahdollinen uudisrakennuksen rakentaminen rakentamattomalle tontille
- Eräissä taloissa , joissa nykyinen verhous ei vastaa talon tyyliä ja ikää, julkisivuvuorauksen vaihtaminen alkuperäisen tyyppiseksi, esim. seuraavan peruskorjauksen yhteydessä
- Joidenkin talojen ikkunoiden vaihtaminen talon iän ja tyylin mukaisiksi
- Profiilipeltikatteiden vaihtaminen joko tiili- tai saumapeltikatteiksi
- Muutamien talojen ulkoverhousvaihtaminen verhoustyyppiä vastaavaksi
- Porttien ja aitojen rakentaminen
- Puiden ja pensaiden istuttaminen
- Muita katunäkymää kohentavia yksityiskohtia : pihalyhdyt, tuuliviirit, peltiset liikekyltit, vanhan tyylliset rännit, piippujen päihin lisätyt hatut, porttien heloitukset

Työtapa ja lähteet :

Talojen ja pihapiirien synty- ja kehityshistoriaa on tutkittu viime vuosisadan vakuutusasiakirjoista, maksuluetteloista, palontarkastusluetteloista , kirjeenvaihdosta ja valokuvista.

Korjaus- ja muutosesitykset perustuvat vanhoissa asiakirjoissa ja valokuvissa esiintyviin materiaaleihin ja yksityiskohtiin.

Jos esimerkiksi entisen portin ulkonäkö ei ole tiedossa, taloon on luonnosteltu sen ikää tai nykyistä ulkoasua vastaavaa porttirakennelmaa.

Lähteet :

- Valtionarkiston kokoelmista : "Städernas brandstodsbolags"- arkiston ja Ainaispalo-yhtiön arkiston vakuutusasiakirjoja.
- Lebellin Kauppiastalon säätiön vakuutusasiakirjakokoelma, entisen vakuutus-asiamies O.A.Stählen kaksoiskappaleita
- Museoviraston valokuvakokoelma
- Olle Haaviston " Kristiinankaupunki - Puukaupunki-idylli ", Vaasa 1985
- Olle Haaviston valokuvakokoelma.
- Lebellin Kauppiastalon valokuvakokoelma
- P.O.Jarlen tutkimustyö Kristiinankaupungin rakennuskulttuurista, vuodelta 1947

Kristiinankaupunki : kortteli 123, tontti 49/25

Historiikki :

Vuonna 1872 päivätyn vakuutusasiakirjan mukaan kiinteistöstä itäinen puoli omisti perämies Carl Johan Ramström, tämän osuus talosta koostui 1 huoneesta ja keittiöstä , joissa 1 kaakeliuuni ja 1 keittiötakka. Yllämainitun vakuutusasiakirjan mukaan koko Hållfastinkadun puoleinen asuinrakennus on pystytetty v.1829 hirrestä, pysty-laudoitettu ja punamullattu pärekaton alla.

Talossa oli jo silloin laudoista ja hirsiristikoista rakennettu porstua jossa oli erillinen ruokakomero. Hållfastin kadulta vei ajoportti pihalle, tämä oli rakennettu hirsistä ja laudoista ja maalattu öljyvärin.

Tontin etelälaidalla sijaitsi tämän vakuutusasiakirjan mukaan v. 1828 , hirsikehikosta rakennettu , lautakatteinen ja punamullattu ulkorakennus . Tässä oli navetta, rehulato ja hevostalli. Kokoa tällä ulkorakennuksella oli 9 x 4 metriä.

Pihaa ympäröi hirsistä ja laudoista rakennettu punamullattu aita, 2.70 metriä korkea.

22.6.1893 päivätyn vakuutusasiakirjan mukaan koko kiinteistöä omisti merimies Johan Emil Holmén. Tämän vakuutusasiakirjan mukaan omistaja oli tehnyt seuraavat muutokset edellisenä vuonna, 1892 : uusi porstua, uudet lattiat, uudet sisä- ja ulkokatot, uudet ikkunat ja uudet kaakeliuunit ja liedet. Katteena oli käytetty asfalttihuopaa ja talo mainitaan olevan osittain laudoitettu ja kauttaaltaan maalattu.

Asuinhuoneiden määrä oli 5 ja niissä oli yhteensä 2 kaakeliuunina ja 2 keittiöhellaa. Kooltaan asuinrakennus on tämän vakuutusasiakirjan mukaan : 15.30 x 5.20 m., keskikorkeus 5.50 metriä. Pihan etelälaidalla mainitaan olevan v. 1892, osittain uudesta ja osittain vanhasta puutavarasta pystytetty puulautakatteinen ulkorakennus . Kokoa tällä ulkorakennuksella , jota purettiin kesällä 1994 , oli 15.50 x 3.56 metriä , keskikorkeutena 2.82 m. Tässä oli v.1893 vak.asiakirjan mukaan puuliteri, työkaluvaja, ulkokuussi , lantala ja talousaitta.

Omistajat :

1872 Perämies Carl Johan Ramström, puolet talosta

1892,-93, 1913 ja -16 Merimies Johan Emil Holmén

(Holménin perhe omisti talon , kunnes 1980-luvun alussa rakennus-

Kristiinankaupunki : kortteli 123, tontti 38/25 .

Historiikki :

Alunperin tämä tontti ulottui Itäisestä Pitkäkadusta Läntiseen Pitkäkatuun, Itäisen Pitkäkadun varrella sijaitsevan asuinrakennuksen näin ollessa päärakennuksena (rakennettu 1812 ja -30) V. 1860 päivätyn vakuutusasiakirjan mukaan Kissanpiiskaajankujalle antoi nykyistä pitempi, yhtenäinen ulkorakennus.

Tämä ulkorakennus pystytettiin 1845-46 ja oli pysty-laudoitettu ja punamullattu tiilikaton alla. Talossa oli idästä länteen katsottuna 2 makasiinia, 2 vajaa, 1 rehulato, 1 hevostalli, 1 navetta ja 1 lantala.

Läntinen puolisko talousrakennuksesta tuhoutui murhapoltossa 1888 (Poliisin tutkimuspöytäkirjojen mukaan ulkorakennuksensa tuleen oli sytyttänyt omistaja itse, poliisikonstaapeli Josef Robert Till, ilmeisesti vakuutuskorvauksen toivossa). Tässä palossa paloivat rehulato, talli ja navetta jossa oli 2 lehmää.

Nykyinen ulkorakennus tontin länsipuolella pystytettiin kaikesta päätellen 1890 -luvun alussa.

Läntisen tontipuoliskon pohjoispuoleinen asuinrakennus on 1860-vuoden vakuutusasiakirjan mukaan rakennettu kuusihirrestä vuonna 1835, osittain laudoitettu ja kaikkialtaan maalattu "tummanpunaisella vesivärillä".

Talossa oli eteinen, 2 kamaria ja keittiö tiilikatteen alla. (Ks valokuvaa sivulla 89 Haaviston kuvateokessa "Kristiinankaupunki- puukaupunki-idylli ").

Läntisen Pitkäkadun puoleinen asuinrakennus mainitaan olevan liian huonossa kunnossa vakuutettavaksi kyseisenä vuonna (1860) -korkeus mainitaan 5 -metriseksi.

Kiinteistöllä oli 2 portia , toinen Kissanpiiskaajankujalle, makasiinin ja päärakennuksen välillä, toinen Läntiselle Pitkäkadulle, aivan asuinrakennuksesta etelään. Tämän lisäksi tonttia ympäröi 38 metriä lankkuaitaa.

Omistajat :

1860

1888 Poliisikonstaapeli Josef Robert Till

Kristiinankaupunki : kortteli 122, (pohjoinen 1/2 tontista 48/25)
nyk. numeroinnin mukaan 122/11

Historiikki :

17.7.1849 päivätyn vakuutusasiakirjan mukaan kiinteistön omisti Coopvaerdielaivuri A. Lagerstam joka oli sen rakentanut 1844. Tämän asiakirjan mukaan päärakennus koostuu kahdesta osasta, Läntisen Pitkäkadun puoleinen oli rakennettu uudesta puutavarasta kun Kissanpiiskaajankujan puoleinen siipi sen sijaan on uudelleenpystytetty vanhempi hirsikehikko.

Päärakennus oli kauttaltaan laudoitettu ja maalattu vihreällä öljymaalilla (laudoitus oli varmaan höylättyä vaakapanelia, koska empire suosi vaakapanelin ja öljymaali tarvitsee höylätyn pinnan kiinnittyäkseen kunnolla).

Talon ulkonäkö vastanee kaikessa tilanne kuvassa sivulla 89 haaviston kuvateoksessa "Kristiinankaupunki-puukaupunki-idylli, paitsi siinä, että kaikki listoitukset oli alunperin harmaanvalkoiset vakuutusasiakirjan mukaan.

Talon koko vastaa nykytilannetta mutta julkisivua on modernisoitu jugendhenkiseksi joskus 1910-20-luvuilla.

Talossa oli 8 huonetta : 1 sali, 5 kamaria, 1 porstua ja 1 keittiö joissa oli yhteensä 6 kaakeliuunia (joista 2 öljymaalattua) ja 1 keittiötakka leivinuuneineen. (2 huoneessa oli öljymaalatut tapetit ja kuudessa vesiväritetyt tapetit).

Vakuutusasiakirjan mukaan Kissanpiiskaajankujaa pitkin on päärakennuksen itäpäädyistä tontin itälaidalle sijainnut ulkorakennus kooltaan 14 x 5.50 metriä. Tässä on ollut navetta, luhtiaitta , talli ja rehulato - ei laudoitettu eikä maalattu lautakaton alla.

Läntisen Pitkäkadun varrelle oli rakennettu öljymaalattu ajoportti käyntirtteineen , sekä 3 1/2 metrin verran öljymaalattua lankkuaitaa . (Tonttikaavan mukaan ajoportti sijaitsi täsmälleen pohjoisten ja eteläisten tontinpuoliskojen välillä, näin toimien yhteiskäytössä).

Omistajat :

1849 Coopvaerdielaivuri A. Lagerstam
1852 Laivurinleski Ulrika Sjöblom
1859 Meritullivahtimestari C.G. Sangder
1864 Kofferdilaivuri Johan Palm
1869 ja -70 Nikkarimestari Matts Their
1874 Kofferdikapteeni Herman Nordgrén
1879 ja -84 Tullivahtimestari Sven Otto Johansson
1894 Tullivahtimestarinleski Alma Johansson
1904 Tullivahtimestari Sven Johanssonin perilliset
1916 Alma Sandbäck

Kristiinankaupunki : kortteli 122, eteläinen 1/2 tontista 48/25

Historiikki :

1.12.1861 päivätyn vakuutusasiakirjan mukaan kiinteistön omisti Laivurinleski Catarina Lovisa Röösgren.

Katurakennus on tämän asiakirjan mukaan pystytetty mänty- ja kuusihirrestä vuonna 1820, ulkoseinät laudoittamattomat mutta maalatut tummanpunaisella vesivärillä (punamultaus).

Kooltaan talo on 13 x 8 metriä , 60 sentin korkealla kivijalalla ja katteena oli puulautaa.

Asuinhuoneita oli seuraavanlaisesti : 1 sali, 2 kamaria ja 1 eteinen , joissa yhteensä 3 kaakeliuunia. Kaikissa huoneissa oli vesivärin painetut tapetit.

Itäinen siipi on tämän vakuutusasiakirjan mukaan lisätty runkoon vapaasti seisovana osana 1853 ja on rakennettu kuusihirrestä.

Tämä siipirakennus ei ollut laudoitettu eikä maalattu ja käsittää 5 huoneen kokonaisuutta : 2 porstuaa, 1 kamari, 1 keittiö ja yksi ns "hedelmähuone", näissä oli yhteensä 1 kaakeliuuni ja 1 keittiömuuri leivinuuneineen. Kooltaan tämä siipi oli 10 x 6 metriä puulautakaton alla . Siinä oli 3 ikkunaa kooltaan 1.05 x 90 cm + 1 isompi vintti-ikkuna, näitä siipirakennuksen ikkunoita voidaan vertailla katurakennuksen 6:een ikkunaan joiden koko oli 1.50 x 1.20 m.

Pihalla oli lehtevä puutarha ja kaivo keskellä tonttirajaa pohjoiseen , koilliseen oli ulkorakennus , joka vakuutusasiakirjan mukaan oli pystytetty osittain hirrestä, osittain ohuemmasta puutavarasta vuonna 1850. Tämä ulkorakennus oli maalaamaton ja vuoraamaton ja siinä oli seuraavat toiminnat : navetta ja porstua, rehulato ja lantala - kooltaan tämä rakennus oli 12 x 5 m., keskikorkeuden ollessa 4.5m. - mikä vastanee nykyisen ulkorakennuksen ulkomittoja.

Vuonna 1876 rakensi muurarimestari Granberg ^{suoshällshärd} talousaitan ulkorakennuksen pohjoisosasta länteen , tämä ei enää ole olemassa.

Omistajat :

1861 Laivurinleski Catarina Lovisa Röösgren

1866 ja -67 Laivurinleski Sophie Palm

1871, -81 ja -91 Muurarimestari Johan Petter Granberg

1901 ja -16 ent. Tullivahtimestari Karl Bergelin ^{tullförvärdare}

1916 - 54 Elise Hemmer (f. Bergelin) make Valdeman

1954 - 84* Helmer o. Suoma Fagerström

1984 - 80 Anita Tiisanen

2000 - 62 Marko Moutere *arbetare

Kristiinankaupunki : kortteli 122 , tontti 47/25 .

Historiikki :

Vuonna 1861 päivätyn vakuutusasiakirjan mukaan kiinteistön omisti laivurin leski Maria Häggblad.

Tämän asiakirjan mukaan katurakennus on pystytetty mänty- ja kuusihirrestä vuonna 1846 , rapattu laastilla ja maalattu valkoiseksi.

Talossa oli 6 huonetta : 1 eteinen, 1 sali, 3 kamaria ja 1 keittiö , joissa yhteensä 4 kaakeliuunia ja 1 keittiötakka uuneineen. Talon koko vastaa tämän päivän kokoa , mutta katteena oli puulautaa ja kadunpuoleinen kivijalka kohottui 90 senttiä kadunpinnasta.

Erikseen on vakuutusasiakirjassa mainittu , että kaikki lattiat on tehty kuusesta , kun sisäkatot sen sijaan oli tehty mäntylaudesta. Kaikissa huoneissa oli vesivärin painettuja tapetteja ja öljymaalattu korkea jalkalista.

Itäisen tonttilaidan varteen oli pystytetty talousrakennus osittain hirrestä , osittain ohuemmasta puutavarasta vuosina 1834 ja -36, tätä ei ollut laudoitettu eikä maalattu. Siinä oli seuraavat toiminnot : 1 ruoka-aitta, 1 lantala, 1 navetta eteisineen ja 1 rehulato. Koko oli 19 x 5 metriä.

Tontilta puuttuu tänään leivintupa joka on sijainnut talousrakennuksen pohjoispäästä länteen. Tämä oli vuonna 1848 pystytetty , punamullattu hirsikehikko, kooltaan 10 x 6 metriä. Siinä oli 2 ikkunaa ja 1 iso leivinuuni.

Tonttia rajasi 40 m. pitkä, korkea lankkuaita ja kadulle vei korkea öljymaalattu ajoportti.

Kaivo sijaitsi suoraan pääsisäänkäynnistä itään ja tonttikartalla näkyy yrttitarha tontin etelälaidalla .

Omistajat :

1861,-96 ja 1901 Laivurinleski Maria Häggblad

1911 "Senapskornet" -niminen yhdistys

1916 E.H. Lindfors

Kristiinankaupunki : kortteli 122 , tontti 43/25 .

Historiikki :

19.12.1883 päivätyn vakuutusasiakirjan mukaan tässä vaiheessa omisti laivurin leski Ulrika Elisabeth Sjögrén kiinteistön. Hirrestä tehty asuinrakennus on tämän asiakirjan mukaan kooltaan 11 x 5 metriä , keskikorkeuden ollessa 5 metriä.

Talo on vuonna 1805 rakennettu , pystylaudoitettu ja maalattu lietevärillä. Katteena oli päreitä.

Näiden tietojen mukaan talossa oli 3 asuinhuonetta ja porstua, joissa oli yhteensä 2 kaakeliuunia ja 1 keittiötakka leivinuuneineen.

Nykyinen ulkorakennus vastanee sijainniltaan ja kooltaan vakuutusasiakirjassa mainittua ulkorakennusta , josta sanotaan että on vuonna 1849 rakennettu ja käsittää seuraavaa kokonaisuutta :

1 lato, 1 talousaitta , 1 navetta, 1 lantala ja 1 ulkokuusi.

Tämä ulkorakennus oli maalattu ja katettu lautakatolla - kooltaan se oli 12 x 4 metriä ja keskikorkeus harjaan 4 metriä.

Ennen mainitusta ulkorakennuksesta länteen on sijainnut vuonna 1820 rakennettu ruoka-aitta, tehty hirrestä, maalattu

ja katettu puulaudoin. Kooltaan tämä aitta oli 3.6 x 3.6 metriä ja korkeudeltaan 4.50 metriä.

Vakuutusasiakirjan tonttikartan mukaan portti sijaitsi päärakennuksesta etelään ja tontilla oli puutarha , mutta lehtipuita ei ollut mainittavissa määrin.

Omistajat :

1883 ja -93 Ulrika Elisabeth Sjögrén

1916 Hugo Sjögrén

Kristiinankaupunki : kortteli 122 , tontti 46/25 .

Historiikki :

19.12.1881 päivätyn vakuutusasiakirjan mukaan kiinteistön omisti merimiehen leski Anna Josefina Jakobsson.

Asuinrakennus mainitaan vuonna 1825 mäntyhirrestä rakennetuksi, pystylaudoitetuksi ja tummanpunaisella vesivärillä maalatuksi päreitä katteena.

Kooltaan talo oli tässä vaiheessa : 13 x 6 metriä, keskikorkeuden ollessa 6 metriä.

Talossa oli 6 huonetta , joissa oli yhteensä 2 kaakeliuunia, 1 rapattu uuni ja 1 keittiötakka leivinuuneineen, lisäksi mainitaan erikseen laudoista rakennetut, katetut sisääntuloportaat. Vakuutusasiakirjassa mainitaan ulkorakennus joka oli rakennettu hirsiristikoista ja laudoista tontin eteläreunaan vuonna 1820. Tämä rakennus oli katettu puulaudoin ja maalattu lietevärillä. Nykyinen talousrakennus ei vastaa tätä , joka oli kooltaan 16 x 4.2 metriä ja sisälsi 1 talousaittaa, 2 puuliiteriä ja 1 lantala ulkohuuseineen.

Tontin koilliskulmassa on sen sijaan vakuutusasiakirjassa mainittu aitta säilynyt. Tämä on pystytetty vuonna 1820 ja punamullattu pärekaton alla . Aitan koko on tämän asiakirjan mukaan 3.75 x 3.45 metriä ja korkeutta sillä on 4,5 metriä.

Tonttikartan mukaan sisäänajoportti oli päärakennuksesta pohjoiseen ja kaivo siitä suoraan etelään (missä saunaosuus nykypäivänä sijaitsee).

Tonttia ympäröi lankkuaita kaikin puolin , myös kadulle päin ja erityistä puutarhaa siinä ei ollut.

- Vakuutusosakeyhtiö Pohjolalle osoitetussa ja

8.12.1900 päivätyssä kirjeessä mainitaan että kiinteistön vakuutusarvo on korotettu kaksinkertaisesti , siinä tehtyjen parannustöiden vuoksi : päärakennusta oli jatkettu, korjattu , korotettu ja varustettu asfalttihuopakatolla.

Omistajat :

1881 Merimiehen leski Anna Josefina Jakobsson

1891 ja 1916 Kansakoulunopettaja Ida Ingman

Kristiinankaupunki : kortteli 122, tontti 45/25

Historiikki :

1.10.1879 päivätyn vakuutusasiakirjan mukaan Kristiinankaupunki on ottanut vakuutuksen edellisenä vuonna valmistuneelle kansankoulurakennukselle , joka sijaitsee Läntisen Pitkäkadun ja Puistokadun kulmassa, muutkin koulutontin rakennuksista olivat kokeneet muodonmuutoksia, niitä oli parannettu ja korjailtu. Vakuutusasiakirjan mukaan koulurakennus oli pystytetty hirrestä vuonna 1878, siinä oli saumattu peltikatto mutta ulkovuoraus ja ulkomaali puuttui vielä. Talossa oli 8 huonetta , joissa yhteensä 8 kaakeliuunia.

Kadun varrella, koulutalosta suoraan pohjoiseen, sijaitseva talo mainitaan olevan asuinrakennus vuodelta 1833, taloa oli katettu pärein ja siinä oli lietevärin maalattu ulkovuoraus. Kooltaan se on 18 x 9 metriä ja siinä oli alakerrassa 4 asuinhuonetta ja eteinen, joissa oli yhteensä viisi kaakeliuunia ja vintillä oli vielä 1 kamari kaakeliuuneineen.

Tästä edelleen , kadun varrella, sijaitsee vakuutusasiakirjan mukaan leivintupa. Tämä oli pystytetty 1834 hirrestä, lankuista ja laudoista, siinä ei ollut ulkovuorausta mutta hirsiseiniä oli maalattu punamullalla ja katteena oli päreitä. Kooltaan tämä rakennus on 15 x 7 metriä ja siinä on ollut 1 leivintupa leivinuuneineen ja liesineen sekä 1 kamari kaakeliuuneineen. Taloa oli varustettu erillisellä porstualla ja puuliterillä.

Kadulta näkyy vielä neljäs rakennus rakennusten 1 ja 2 välillä. Tämä talo mainitaan vuonna 1834 rakennetuksi, siinä oli ulkolaudoitus ja sitä oli maalattu lietevärin. Katteena oli päreitä. Kooltaan tämä rakennus oli 10.2 x 9 metriä ja siinä oli 2 huonetta kaakeliuuneineen, sekä lankuista ja laudoista rakennettu veranta ja talon alla oli 1835 rakennettu kaksiosainen kellari tiilestä ja harmaakivestä .

Ajoportti sijaitsi rakennusten 1 ja 2 välillä , se oli hirrestä ja rimoista rakennettu ja tonttia ympäröi laudoista ja rimoista rakennettu 1.80 m. korkea aita.

Omistaja :

Ainakin vuodesta 1878 Kristiinankaupunki

Kristiinankaupunki : kortteli 124, tontti 61/25

Historiikki :

20.3.1860 päivätyn vakuutusasiakirjan mukaan kiinteistö kuului kofferdilaivuri Johan Palmille. Nykyisen katurakennuksen eteläpää joka käsitti 12.5 x 5.5 metrin suuruista runkoa on kyseisen asiakirjan mukaan pystytetty vuonna 1831, pystylaudalla vuorattu ja punamullattu.

Talossa oli 4 huonetta : 1 eteinen, 1 kettiö, 1 sali ja 1 kamari joissa yhteensä 2 kaakeliuunia ja 1 keittiömuuri jossa paistiuuni Talon keskikorkeus harjaan on 4.8 metri, katossa puulautakate ja perustuksena 90 sentin korkea kivijalka.

Tässä vaiheessa talossa mainitaan olleen 5 kaksoisikkunaa kokoa : 1.35 x 1.20 m.

Tontin etelä- ja länsilaidalla mainitaan olevan seuraavat , tänään vuonna 1995 poissa olevat, rakennukset : 1 leivintupa rakennettu 1844 ja punamullattu, käsittäen 1 eteinen, 1 kamari, 1 hedelmähuone ja 1 leivintupa joissa yhteensä 2 kaakeliuunia ja 1 leivinuuni - tuvan koko oli 8.40 x 5.60 metriä ja keskikorkeus 3.40 metriä. (Yhdessä huoneessa mainitaan olleen öljymaalattuja tapetteja ja korkea jalkapaneeli.)

Edelleen tontilla oli seuraavat rakennukset joita ei vakuutettu : 1 pyykkitupa, 2.40 m. korkea, 1 liiterirakennus , 2.40 m. korkea, 1 navetta , 2.40 m. korkea ja 1 aitta , samankorkuinen kuin muut. Tontin pohjoispuolella sijaitti Hällfastinkatua pitkin lehtevien puiden muodostama puutarha jota ympäröi 2 metrin korkuinen aita jossa portti Läntiselle Pitkädulle,

Naapuritalon vakuutusasiakirjan mukaan vuodelta 1875 näkee että päärakennusta oli laajennettu leveämmällä osalla pohjoiseen.

Omistajat :

1860 ja -65 Kofferdilaivuri Johan Palm

1870 Merikapteeni A.H.Hjulman

1916 Mimmi Österberg

Kristiinankaupunki : kortteli 124 , tontti 62/25

Historiikki :

17.11.1875 päivätyn vakuutusasiakirjan mukaan kiinteistöä omisti Luotsivanhin Karl Granberg. Vakuutettavaksi on jätetty vain eteläinen puolisko talosta , josta kerrotaan että on rakennettu 1810 ja hyvässä kunnossa . Pohjoinen puoli ei jätetty vakuutettavaksi . (Tämä puolisko mainitaan olevan vanhempi , voidaan otaksua että oli huonommassakin kunnossa kuin eteläinen puoli ja vanhempi omistajapariskunta ei ilmeisesti tarvinnut enempää asuintilaa kuin eteläpäässä oli.)

Eteläpäässä oli 2 huonetta ja eteinen, joissa 1 kaakeliuuni ja 1 keittiömuuri leivinuuneineen.

Talo on tässä vaiheessa pystylaudalla vuorattu ja maalattu lietevärillä ja vastanee melko hyvin Haaviston kuvateoksen, "Kristiinankaupunki - pikkukaupunki-idylli" -kirjan, sivulla 89 olevan kuvan tilannetta - siinä kuvassa näkyy , että kaksi eteläimpää ikkunaa on tyylliltään lähinnä kuusiruutuuisia empire-ikkunoita. Sen sijaan kaksi pohjoista ikkunaa ovat ilmeeltään kustavilaisia 4 -ruutuikkunaa ja ainakin vuodelta 1810 jolleivät ole jopa edelliseltä vuosisadalta !

Vuosisadan vaihteessa taloa on modernisoitu ja varustettu T-puitteisilla ikkunoilla. (Entiset neljä ikkunaa on ryhmitelty uudestaan ja ovat tänään lukumäärältään 5 kadun puolella). Vuoden 1950 jälkeen taloa on varustettu rumentavalla mineriittipäällysteellä.

Vanhoista piharakennuksista ei ole tänään mitään jäljellä, mutta vuoden 1875 vakuutusasiakirjan mukaan niitä on ollut seuraavan mukaisesti : eteläpuolella idästä katsottuna - 1 talousaitta, 1 kaksiosainen makasiini vuodelta 1844 ja 1 hirsinen talousrakennus vuodelta 1852 joka käsitti puuliteriä, rehulatoa, tallia, navettaa, ulkokuussia ja lantalaa.

Näiden lisäksi tontin pohjoislaidalla sijaitsi talourakennusrivistö jota ei ole jätetty vakuutettavaksi.

Omistajat :

1875 ja -80 Luotsivanhin Karl Granberg

1885 Luotsinleski Maria Karolina Granberg

1895 ja 1905 Perämies Nils Anders Huhtelin

1916 Vakuutusasiamies O.A.Stähle

Kristiinankaupunki : kortteli 124 , tontti 63/25

Historiikki:

17.11.1875 päivätyn vakuutusasiakirjan mukaan pohjoinen puolisko tontista omisti Meritullivahtimestari Gabriel Wilhelm Lindström. Kadunpuoleinen yksi-ikkunainen talo joka näkyy sivulla 89 Haaviston kuvateoksessa tontin eteläpäässä sijaitsevan vaalean talon oikealla puolella , on poissa tänä päivänä.

Kyseessä oleva talo on asiakirjojen mukaan ollut vuodelta 1788 ja punamullattu, kooltaan 7 x 5 meter ja korkeudeltaan 6.60 metriä . Talossa on ollut huone ja keittiö, joissa 1 kaakeliuuni ja 1 keittiömuuri.

Sen sijaan pihalla oleva pohjoispuoleinen talo on alkuperäisellä paikallaan säilynyt ja on vakuutusasiakirjan mukaan pystytetty 1835, vuorattu ja punamullattu , katteena päreitä.

Pihatalossa oli 2 asuinhuonetta joissa 1 kaakeliuuni ja 1 leivinuunilla varustettu keittiömuuri.

Kyseisellä tontilla ja naapuritonteilla mainitaan olleen oikeita puutarhoja suurine lehtipuineen.

Omistajat:

1875, -80 ja -85 Meritullivahtimestari Gabriel Wilhelm Lindström
1895 Vahtimestari Lindströmin perilliset , Wilhelmina Lindström
1916 Wilhelm Johansson

Kristiinankaupunki : kortteli 124, tontti 64/25

Historiikki:

17.10.1870 päivätyn vakuutusasiakirjan mukaan kiinteistö kuului kofferdilaivuri Nils Ekmanille.

Tämän mukaan katurakennus on pystytetty 1804 ja varustettu verannalla 1870, pystyлаudoilla vuorattu ja maalattu sekoitevärillä ja varustettu pärekatolla.

Tässä vaiheessa talossa oli 5 asuinhuonetta , joissa yhteensä 3 kaakeliuunia ja yksi leivinuunilla varustettu keittiöliesi.

Talon ulkoiset mitat : 15 x 5.50 metriä, keskikorkeus 6 metriä.

Asuintalo 2 tontin pohjoisreunalla on pystytetty v. 1851, pystyлаudoilla vuorattu ja katettu päreillä, seinät maalattu sekoitevärillä. Talossa on tässä vaiheessa ollut 5 asuinhuonetta joissa yhteensä 3 kaakeliuunia ja yksi keittiöliesi leivinuuneineen, näiden lisäksi katetut portaat ja porstua.

Kokoa talolla oli 15.60 x 6.50 metriä, keskikorkeuden ollen 6 m.

Tontin läntisen laidan talousrakennus on vakuutusasiakirjassa mainittu vuonna 1849 rakennetuksi ja vuonna 1869 siivellä varustettu. Taloa on katettu päreillä ja punamullattu.

Kyseisessä talousrakennuksessa oli 1 rehulato, 1 porstua , 1 navetta, 1 lantala ja ulkohuussi, 1 puuliiteri.

Ulkoiset mitat : länteen 12 m., pohjoiseen myös 12 m. Eteläiset ja itäiset päädyt ovat 3.90 metriä leveät ja niissä on korkeutta 4.35 metriä . (Kyseessä on L-muotoinen talo).

Tontin eteläisellä rajalla mainitaan olleen makasiinirakennus rakennettu hirsistä v. 1871, pystyvuorattu ja sekoitevärillä maalattu. Makasiinissa ollut kaksoispohjat ja oli kooltaan 3.70 x 3.27 metriä , keskikorkeudeltaan 3.46 metriä.

Puutarha sijaitsi tontin etelälaidalla.

Sisäänajoportti oli rakennettu hirsistä ja laudoista ja maalattu öljyvärillä.

Omistajat :

1875 Kofferdilaivuri Nils Ekman

1916 ja -22 Merikapteenintytär Rosa Ekman

Kristiinankaupunki : kortteli 124 , tontti 65/25

Historiikki:

Vuosilta 1851 ja 1866 olevien vakuutusasiakirjojen mukaan tällä tontilla on ollut seuraavia taloja : kadun puolella yksi asuinrakennus vuodelta 1817, pystylaudoitettu ja punamullattu .

Talo käsitti 5 asuinhuonetta ja 1 porstuaa, joissa yhteensä 3 kaakeliuunia ja 1 keittiötakka leivinuuneineen.

Kokoa oli : 18 x 6 metriä.

Edelleen tontin pohjoislaidalla sijaitsi asuinrakennus vuodelta 1819, pystylaudoitettu ja punamullattu, jossa kamari, keittiö ja leivintupa. Kokoa tällä talolla oli 10.8 x 5.10 metriä.

Pohjoislaidalla sijaitsi myös 1 makasiini vuodelta 1848 ja puuliiteri vuodelta 1849.

Tontin etelärajalla sijaitsi portista katsoen : Humaltarha, 1 makasiini vuodelta 1845 ja 1 hirsirakenteinen ruoka-aitta , josta mainitaan vakuutusasiakirjassa olevan vanhemmalta ajalta... Tontin perällä , länsiosassa, sijaitsi 3 rakennusta . Nämä olivat etelästä katsoen seuraavat : 1 talousrakennus, 1 talousrakennus jossa olivat rehulato, luhtiaitta, navetta, lantala ja ulkokuusi ja lopulta pohjoisimpana 1 pieni työkaluvaja.

Tontilla oli edellämainitun humaltarhan lisäksi puutarha isoine lehtevine puineen ja kadulle päin oli ajoportti rakennettu hirrestä ja laudoista.

Kadunpuoleinen asuinrakennus paloi maan tasalle 10.3.1896 vanhan miehen holtittoman piipunpolton takia.

Tänään (1995) kadunpuolella on 1980-luvun lopulla rakennettu talo

Omistajat:

1851 ja -66 Kauppias Isack Adrian Åberg

1896 Sorvari Johan Petter Salin

1916 G.Wilhelm Sjöblom

Kristiinankaupunki : kortteli 124, tontti 67/25

Historiikki:

19.11.1862 päivätyn vakuutusasiakirjan mukaan talon omisti laivurinleski Marie Holmudd. Läntisen Pitkäkadun puoleinen asuintalo mainitaan rakennetuksi v.1834 ja jatketuksi 1844, vuorilaudoitetuksi ja keltaisella öljyvärillä maalatuksi tuohi- ja lautakatteen alla.

Talon pituus on 24 metriä, leveys 9.60 metriä ja korkeus 7.70 m. Talossa on 8 asuinhuonetta eteisen ja katetun kuistin lisäksi, niissä oli yhteensä 6 kaakeliuunია ja 1 keittiötakka. Vintillä oli vielä 1 huone kaakeliuuneineen.

Tontin luoteiskulmassa sijaitsee vuonna 1843 pystytetty leivintupa, vuoraamaton mutta punamullattu , katteena lautaa. Tämän vakuutusasiakirjan mukaan talossa on leivintupa leivinuuneineen ja kamari kaakeliuuneineen. Kokoa talolla on 9.20 x 4.75 metriä ja korkeutta on 5 metriä.

Leivintuvasta etelään , tontin länsilaidalla , sijaitsee vuonna 1838 rakennettu ulkorakennus, jota oli punamullattu suoraan hirsille. Sillä on kokoa 13.50 x 4 metriä ja käsitti tässä vaiheessa 1 navetta, 1 porstua, 1 lato ja 1 ruoka-aitta.

Tontin etelälaidalla sijaitseva ulkorakennus on pystytetty 1845, vuoraamaton mutta punamullattu ja koostui 1 tallista, 1 puuliiteristä ja 1 vaunuliiteristä - koko : 14 x 4 metriä.

Matalamman ja harvemman aidan ympäröimä puutarha kaivoineen sijaitsi tontin pohjoispuolella ja koko tonttia ympäröi punamullattu , 1.80 metriä korkea aita.

Ajoportti kadulle oli öljymaalattu ja tehty hirrestä ja laudasta.

Omistajat:

1862 ja -67 Laivurinleski Marie Holmudd

1872 Merimies Carl Johan Weckström

1916 K.A.Weckström

Kristiinankaupunki : kortteli 124, tontti 68/25

Historiikki :

25.1.1866 päivätyn vakuutusasiakirjan mukaan kadunpuoleinen asuinrakennus koostui alunperin kahdesta erillisestä talosta, pohjoinen vuodelta 1833 ja eteläinen vuodelta 1863. Ensi mainittu oli pystylaudoitettu ja punamullattu , lautakatto. Talo koostui kahdesta huoneesta ja porstuasta , joissa oli 2 kaakeliuunia. Kokoa talolla oli 7.80 x 6.30 metriä ja keskikorkeus 6 metriä. Eteläinen rakennus oli pystylaudoitettu ja varustettu pärekatolla. Talossa oli 4 huonetta ja porstua, joissa yhteensä 3 kaakeliuunia ja keittiömuuri. Koko : 10.50 x 6.60, korkeus 6.45 m.

3.7.1919 päivätyn vakuutusasiakirjan mukaan taloja oli yhdistetty ja koostuivat yhteensä 7 asuinhuoneesta, joista yhdestä oli tehty kauppapuoti. Nissä oli yhteensä 4 kaakeliuunia ja 3 puuhellaa ja pihan puolella oli kolme pienempää katettua verantaa.

Tontin länsilaidalla sijaitsee vuonna 1854 rakennettu talousrakennus , jossa oli vakuutusasiakirjan mukaan leivintupa leivinuuneineen, 1 kamari kaakeliuuneineen , 1 makasiini, 1 puuliiteri, 1 lantala , 1 ulkokuussi, 1 navetta , 1 ruoka-aitta ja 1 rehulato. Kokoa tällä ulkorakennuksella oli peräti 26.40 x 5.34 metriä, keskikorkeuden ollessa 6 metriä.

Vuonna 1919 kadun varrella oli öljymaalattu sisäänajoportti ja tonttia ympäröi 43 metriä pitkä ja 1.90 metriä korkea sekoitevärillä maalattu aita.

Omistajat :

1866 Laivurinleski Amalia Argelander

1871 - 91 sama kuin yllä

1901 Neiti Betty Parman

1916 ja -19 Kauppias Antonio Guarnieri (ent. posetiivari)

Kristiinankaupunki : kortteli 124 , (tontti 1/2 69/25)

tänään 124/8

Historiikki :

15.9.1882 päivätyn vakuutusasiakirjan mukaan pihan perällä olevan talon omisti tullinvalvoja J.K.Malmberg. Talo on rakennettu vuonna 1826 , pystylaudoitettu ja maalattu lietevärillä , katteena päreitä.

Tässä vaiheessa talossa oli 4 asuinhuonetta joissa yhteensä 2 kaakeliuuni ja 1 keittiömuuri , jossa oli rautahella ja leivinuuni. Näiden huoneiden lisäksi talossa oli porstua sekä laudasta ja ristikkorungosta tehty veranta.

Ulkoiset mitat : 12 x 4.50 metriä.

Asuinrakennuksesta pohjoiseen sijaitsi pitkähkö ulkorakennus, jota oli pystytetty vuosina 1880 ja -82 laudoista ja hirsitolpista, lautaa katteena ja maalatu lietevärillä.

Tässä ulkorakennuksessa oli seuraavat toiminnot : navetta, lato, puuliiteri ja talousaitta.

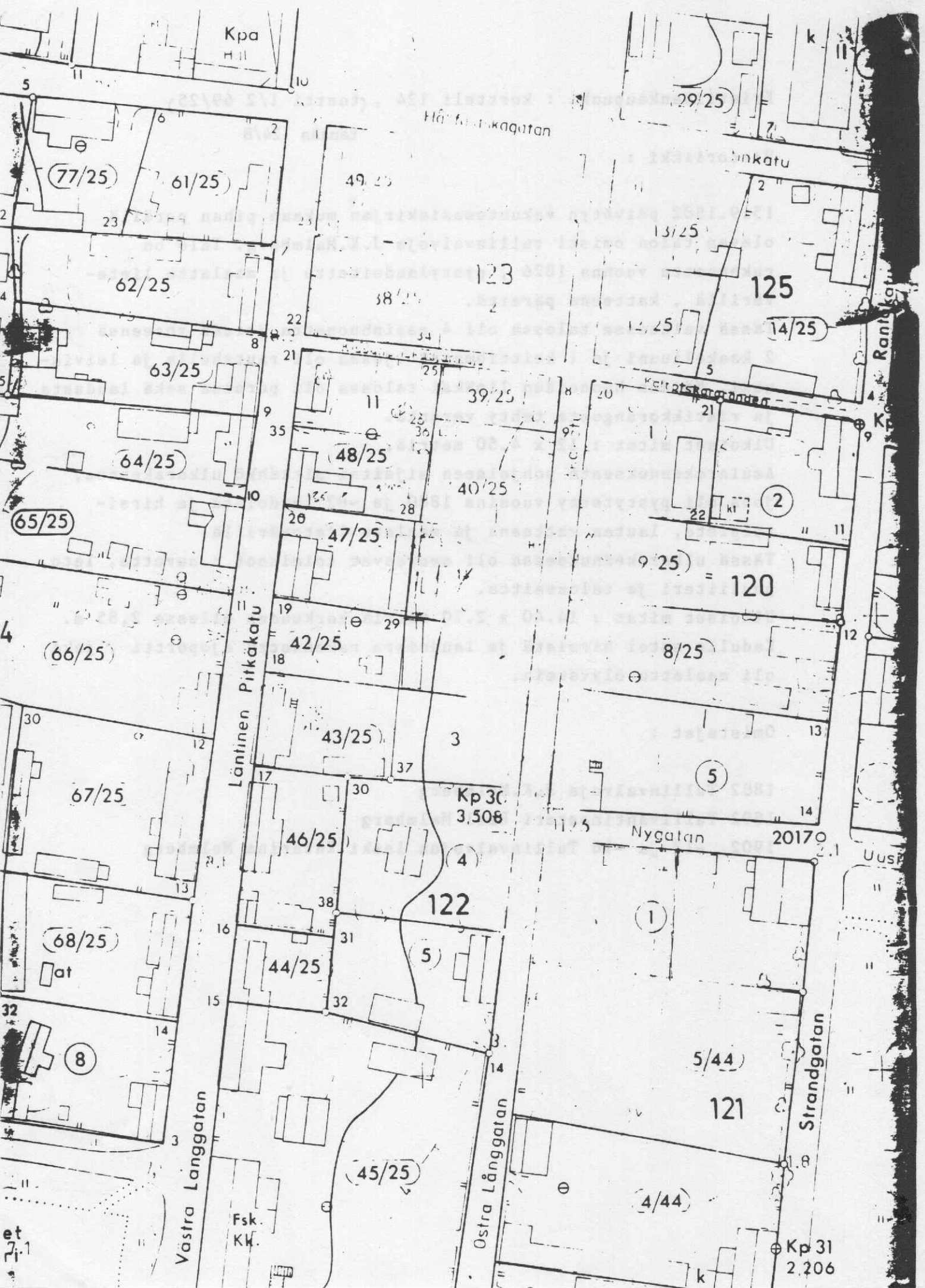
Ulkoiset mitat : 14.40 x 2.70 metriä korkeuden ollessa 2.85 m. Kadulle antoi hirsistä ja laudoista rakennettu ajoportti , joka oli maalattu ölyvärein.

Omistajat :

1882 Tullinvalvoja J.K.Malmberg

1892 Tullivahtimestari Emil Malmberg

1902, -12 ja -16 Tullinvalvojan leski Katarina Malmberg

Kpa
H II

Hämeentiekatu

Ranta-katu

(77/25)

61/25

49/25

13/25

62/25

123

125

38/25

(14/25)

63/25

39/25

(64/25)

(48/25)

40/25

120

(65/25)

47/25

9/25

(66/25)

42/25

8/25

67/25

43/25

Kp 30
3.506

(5)

Laninen Pitkakatu

46/25

122

Nygatan

20170

(68/25)

44/25

(5)

(1)

Västra Långgatan

(45/25)

Ostra Långgatan

5/44

121

Strandgatan

(4/44)

Kp 31
2.206

Fsk
Kk.